

Apžvalgos

ŠVEDIJOS BIBLIOTEKŲ MOKSLINIO TYRIMO ŽURNALO „SVENSK BIBLIOTEKSFORSKNING“ NAUJIENOS

ELENA MACEVIČIŪTĖ

Vilniaus universiteto Knygotyros ir dokumentotyros institutas
Universiteto g. 3, LT-01513 Vilnius, Lietuva
El. paštas: elena.maceviciute@gmail.com

Švedijos bibliotekų ir informacijos mokslo žurnalas (žr. <http://www.hb.se/bhs/svbf/>) publikuoja įvairaus pobūdžio medžiagą. Paskutinis, trečiasis, 15 tomo numeris skiriamas Gabrielio Naudé, o tiksliau, jo darbo *Advis pour dresser une bibliothèque* (Patarimai, kaip steigti biblioteką) [5], parašyto 1627 metais, vertimui į švedų kalbą. Vertimą atliko ir išsamius komentarus parengė ilgus metus Gabrielio Naudé darbus tyrinėjantis Bertilis Janssonas (vertė iš 1644 m. leidimo), pratarinę parašė dr. Joacimas Hanssonas (dirbantis Švedijos bibliotekininkystės ir informacijos mokslų mokykloje). Numeryje taip pat pateikiami Naudé raštai parlamentui dėl Mazarini'o bibliotekos išpardavimo.

Gabrielis Naudé (1600–1653) rašė *Patarimus* būdamas jaunas, tačiau jau pakankamai subrendęs. Jis sulaužė tradiciją ir traktavo bibliotekininką kaip nepriklausomą profesionalą, savarankiškai planuojantį fondų plėtros strategiją, ir daugiausia dėmesio kreipė į knygos funkcijas ir turinį, o ne įrišimą ir dydį. Šis žymus bibliotekininkystės veikėjas įdomus švedų bibliotekininkystės istorijai tuo, kad ilgus metus tvarkiusį Prancūzijos kardinolo Mazarini'o garsiąją biblioteką, 1652 metais jį pasikvietė į Stokholmą karalienė Kristina, kuri nupirko nemažą dalį knygų iš parduodamos Mazarini'o bibliotekos. G. Naudé uždavinys buvo tvarkyti karalienės biblioteką, kuri tuo metu buvo perkelta į naujas patalpas. Švedijoje G. Naudé išbuvo neilgai. Pasikeitus politinei situacijai Prancūzijoje, 1653 m. pavasarį jis išvyko į Paryžių, tačiau pablogėjęs sveikatai, jo nepasiekė, buvo priverstas sustoti Abevilyje, kur ir mirė.

Patarimai, kaip steigti biblioteką – labai praktiška knyga. Joje nuosekliai aptariami įvairūs bibliotekininko darbo aspektai. Visa bibliotekininkystės praktika grindžiama naujais moksliniais darbo principais:

– Nurodoma, kad bibliotekoje turėtų būti kaupiami ir klasikos, ir nauji veikalai. Gerai funkcionuojančioje bibliotekoje turi būti naujais visų mokslo sričių darbai, taip pat platus klasikinių darbų pasirinkimas;

– Bibliotekos patalpos turi būti pritaikytos skaitančiosios publikos patogumui. Apšvietimas ir erdvė privalo pagelbėti prieigai prie rinkinio. Lentynos neturėtų būti aukštesnės, negu gali pasiekti žmogus;

– Pabrėžiama būtinybė klasifikuoti rinkinius ir sustatyti knygas pagal tematiką. G. Naudė siūlė knygas sustatyti remiantis Paryžiaus knygų prekiautojų patirtimi.

Patarimus... sudaro devyni skyriai: 1) Kodėl verta domėtis bibliotekos steigimu; 2) Kaip įgyti žinių apie bibliotekos steigimą; 3) Kiek knygų turi būti bibliotekoje; 4) Kokias knygas reikia atrinkti bibliotekai; 5) Kaip įsigyti knygas bibliotekai; 6) Kokiose patalpose laikyti knygas; 7) Kaip sustatyti knygas; 8) Kaip tvarkyti knygas ir patalpas; 9) Koks svarbiausias bibliotekos tikslas.

Šis G. Naudė veikalas buvo išleistas kelis kartus ir naudojamas visoje Europoje. Dėl to jo idėjos turėjo nemažą poveikį bibliotekininkystės raidai.

Šešioliktojo tomo pirmajame numeryje atsispindi bibliotekininko profesijos nuolatiniai pokyčiai, vykstantys šiuolaikinėje visuomenėje. Trijuose straipsniuose aptariami skirtingi profesinės raidos aspektai.

Anne-Sofie Axelsson, Diane Sonnenwald ir Maria Spante [1] tyrinėja šiuolaikinių profesionalų bendradarbiavimo socialinę technologinę instrumentą. Tyrimas atliktas naudojant interviu su 10 profesionalių bibliotekininkų iš skirtingų bibliotekų. Aptariami tokio instrumento pranašumai, kliūtys, trikdančios bendradarbiavimo procesą, vaidmuo, kurį bendradarbiavimo technologijos galėtų atlikti plėtojant bibliotekininkų profesinę kompetenciją ir veiklą.

Anna Sofia Perotti [6] sutelkia dėmesį į bibliotekininko žinių ir informacinės kompetencijos rinkotyrą, kuri galėtų papildyti ir išplėsti bibliotekos paslaugų rinkotyras pastangas. Ji lygina kitų profesijų darbuotojų kompetencijos, įgūdžių ir žinių rinkotyrą, apžvelgia problemą nagrinėjančią literatūrą ir remiasi interviu su keturiais bibliotekininkais medžiaga.

Larsas Seldénas savo straipsnyje [7] naudoja Švedijos bibliotekininkų registro duomenis originaliam tyrimui apie bibliotekininkystės kaip moteriškos profesijos formavimąsi. Švedijos bibliotekininkų registrai buvo skelbti 1932, 1949, 1955 ir 1967 me-

tais. Juose sukaupti labai išsamūs duomenys apie Švedijos bibliotekų darbuotojus ir netgi jų šeimas. Pirmoje straipsnio dalyje autorius pristato šį unikalų duomenų šaltinį, o antroje dalyje statistinės analizės metodu atskleidžia bibliotekininko profesinių bruožų pokyčius.

Šiame numeryje taip pat recenzuojamos trys naujos Danijoje ir Švedijoje išleistos knygos apie Danijos bibliotekų istoriją ir dabartį, viešųjų bibliotekų vaidmenį šiuolaikinėje kultūroje, informacijos ieškos ir mokymo santykį. Taip pat čia publikuojama labai išsami *Knygotyros* 46 ir 47 tomo straipsnių apžvalga [4].

Nuo 16-ojo tomo antrojo numerio *Svensk Biblioteksforskning* pakeitė straipsnių publikavimo tvarką. Kadangi šiuo metu žurnalas leidžiamas tik skaitmenine forma ir yra visiškai laisvai prieinamas visiems skaitytojams, tai nutarta išnaudoti šios terpės pranašumus. Straipsniai pradėti skelbti tuoj pat, kai tik jie parengiami spaudai. Kai susikaupia pakankamai straipsnių, numeriui rengiamas redakcinis straipsnis ir jis galutinai apipavidalinamas, prenumeratoriams išsiunčiamas pranešimas apie naujo numerio pasirodymą.

Iki 2007 m. liepos 16-ojo tomo antrajame numeryje buvo paskelbti du nauji straipsniai. Ąsos Roswall ir Charlottos Westerberg straipsnyje tyrinėjama, kaip vaikai laisvalaikiu skaito ir suvokia negrožines knygas. Tyrimas atliktas interviu su aštuoniais devynerių–vienuolikos metų vaikais metodu. Apžvelgtoje literatūroje matyti, kad dažniausiai negrožinės literatūros skaitymas vertinamas iš suaugusiųjų, o ne vaikų pozicijų. Interviu duomenys analizuojami remiantis Furhammaro skaitymo naudos teorija. Autorė daro išvadą, kad vaikai laisvalaikiu skaito negrožinę literatūrą ir siekdami pažinti pasaulį, ir savo malonumui. Žanrinis šios literatūros skirstymas vaikams ne tik nepadeda, o netgi gali neigiamai veikti skaitymą. Bibliotekininkai galėtų skatinti vaikus skaityti negrožinę literatūrą laisvalaikiu, naudodami šiuo nedideliu tyrimu atskleistus vaikų skaitymo motyvus.

Sandoro Daranyi ir Johano Eklundo [2] straipsnyje aprašomos technologinės priemonės, skirtos pagerinti prieigai prie bibliotekoje sukauptų duomenų. Svarbiausias šių priemonių skiriamasis bruožas tas, kad jos vartotojui leidžia atlikti paiešką naudojant vaizdinę duomenų reprezentaciją. Autorių vykdomo projekto tikslas – rasti būdų, kaip kompiuteriai galėtų išmokti automatiškai identifikuoti ir pateikti vartotojui tinkamas informacijos kategorijas.

NUORODOS

1. AXELSSON, A. S.; SONNENWALD, D.H.; and SPANTE, M. Att etablera ett kollaboratorium inom biblioteks- och informationsvetenskap: behov och utmaningar från ett praktikerperspektiv [Bibliotekininkystės ir informacijos mokslo kolaboratoriumo steigimas: praktikos poreikiai ir motyvai]. *Svensk Biblioteksforskning*, 2007, vol. 16, no. 1, p. 13.
2. DARANYI, S.; and EKLUND, J. Automated text categorization of bibliographic records. *Svensk Biblioteksforskning*, 2007, vol. 16, no. 2, p. 14 [žiūrėta 2007 m. liepos 15 d.] Prieiga per internetą: http://www.hb.se/bhs/svbf/vol162_2007/DarEk.pdf
3. HANSSON, J. *Svensk Biblioteksforskning*, 2006, vol. 15, no. 3.
4. MACEVIČIŪTĖ, E. *Knygotyra* – a scholarly journal of Vilnius University. *Svensk Biblioteksforskning*, 2007, vol. 16, no. 1, p. 9.
5. NAUDÉ, G. Råd för upprättandet av ett bibliotek [Patarimai, kaip steigti biblioteką]. *Svensk Biblioteksforskning*, 2006, vol. 15, no. 3, p. 1–53.
6. PEROTTI, A.-S. “Varför ska vi heta som vårt hus?” En studie av marknadsföring av Bibliotekarien [Bibliotekininko marketingo studija]. *Svensk Biblioteksforskning*, 2007, vol. 16, no. 1, p. 12.
7. ROSWALL, Å.; WESTERBERG, C. Barn läser faktaböcker: en studie om hur några barn använder och uppfattar faktaboken. *Svensk Biblioteksforskning*, 2007, vol. 16, no. 2, p. 12 [žiūrėta 2007 m. liepos 15 d.]. Prieiga per internetą: http://www.hb.se/bhs/svbf/vol162_2007/RosWest.pdf
8. SELDÉN, L. Utbildningsvanor och rekryteringspraktik i en kvinnoprofession enligt biblioteksmatriklar 1932–1966 [Išsilavinimo bruožai ir samdos praktika moteriškoje profesijoje pagal bibliotekininkų 1932–1966 metų registrus]. *Svensk Biblioteksforskning*, 2007, vol. 16, no. 1, p. 38.

Įteikta 2007 m. gegužės mėn.